

ÜÇÜNCÜ BİRLEŞİM

İkinci Oturum

30 Kasım 1945

Cuma

Açılma saati: 16

Başkan : MUSTAFA ABDÜLHALİK RENDA

Sekreter : NECMETTİN SAHİR SILAN

Sekreter : ŞEFİK TUGAY

Başkan — Bugünkü birleşimin ikinci oturumu açılmıştır. Söz Yakup Kalgay'ındır.

Yakup Kalgay (Y. Mühendis) — Sayın arkadaşlar; bugünkü birinci oturumumuzda konuşurken, bir noktayı iyi izah edemediğimi sonradan anladım. Hiç bir zaman demedim ki, teknik terimler Düzenleme Komisyonundan geçmedikten sonra Bakanlıklarca yayınlansın, kullanılsın. Böyle anlaşmış. Nasıl olur diyebilirim ki, bunu heyeti âliyeniz esasen onamış bulunuyor. Teknik Terimler Komisyonunda kolbaşılarından bir mühendis olmam sıfatıyla bu iş için çektiğim sıkıntıları takdir ederim. Ve tekrar ederim ki, teknik terimlerin düzenlenme komisyonundan geçmedikçe kullanılmasına taraftar değilim. Zaptın ona göre tashihi rica ederim.

Başkan — Düzeltmiştir. Sayın arkadaşlarımızdan Samsun Halkevi Temsilçisi Kâzım Dilçimen'in bir önergesi vardır. (Yok) ve (Ok) kelimeleri hakkında beyanatta bulunmak istiyor. Mesele tamamıyla dil meselesidir. Onu müsaadeleriyle Kuruma veriyoruz. Şimdi başka önergeler vardır. İlk olarak bugün, Londra'da bulunan Millî Eğitim Bakanımız Hasan Âli Yücel'e telgraf çekilmesi hakkındaki önergeyi okutuyorum:

Ankara: 30.XI.1946

Beşinci Dil Kurultayı Yüksek Başkanlığına

Yurt dışındaki ödevi dolayısıyla Beşinci Dil Kurultayı toplan-

tılarında bulunmayan Dil Kurumu Başkanı Millî Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel'e dil dâvamız için daima göstermiş olduğu yakın ilgi ile tesirli çalışmalarının Kurultayımızda hatırlandığını anlatan bir telgrafın çekilmesini Yüksek Kurultay'a teklif ediyoruz.

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü
Dekani Profesör Profesörlerinden
Karal (Enver Ziya) **Kadaster (İsfendiyar)**
Millî Eğitim Bakanlığı İstanbul Teknik Üniversitesinden
Talim ve Terbiye Üyesi **Prof. Dr. Mukbil Gökdoğan**
Y. K. Koni

Millî Eğitim Bakanının adresi

& Harrigton
Court S. W. 7
LONDON

Başkan — Önergeyi yüksek oyunuza sunuyorum. Kabul edenler. Kabul edilmiştir.

Reşit Galip, Samih Rifat, İbrahim Necmi Dilmen, Celâl Sahir Erozan için bir dakika tâzim durulması için önerge vardır. Şimdi o okunacaktır:

V. nci Dil Kurultayı Başkanlığına

Türk dilinin gelişmesi ve büyük Atamızın dilediği amaca ulaşması yolunda çalışmış ve aramızdan ayrılmış bulunan Dr. Reşit Galip, Samih Rifat, İbrahim Necmi Dilmen, Celâl Sahir Erozan ve bu yolda emekleri geçmiş aydınlarımızın anılmaları için bir dakika ayakta durulmasını teklif ederim.

Kimyager

A. Şevket Elman

Başkan — Türk dilinin yücelmesi için çalışmış kahramanlara tazim durulması hakkında Mesut, Koman, Kâzım Dilcimen ve Emin Dalkılıç'ın tavrını okutuyorum:

V. Türk Dili Kurultayı Başkanlığı Yüce Katına

Savaşların belirli, belirsiz kahramanları olduğu gibi, Türk dilinin yücelmesi için çalışmış ona emek vermiş belirli, belirsiz kahramanları da vardır.

Bunların aziz hâtıralarına saygı göstermenin kadirbilirlik ola-

«cağına inandığımız için Kurultay sonunda bunların adlarına bir saygı durması yapılmasını teklif ediyoruz.

Konyadan
M. Mesut Koman

Samsundan
Kâzım Dilcimen

İstanbuldan
Emin Dalkılıç

Başkan — Bu önermeleri oyunuza sunmadan evvel, kabul eder-
seniz, hep beraber bir dakika ayakta duralım.
(Bir dakika tâzim durması yapıldı).

Başkan — Ruznamede yeni Genel Merkez Kurulu seçimi var-
dır. Bunun için bir önerge var, okutuyorum:

Ankara: 30.XI.1945

Beşinci Dil Kurultayı Yüksek Başkanlığına

Beşinci Dil Kurultayının ilk toplantısında Dil Kurumunun ge-
nel çalışmaları hakkında okunan rapor, Dil Kurumu Merkez Kuru-
lunun, ödevini dil devrimimizin ilkelerine uygun ve türkçemizin ge-
lişmesini sağlamağa elverişli başarılarla yaptığını belirttiğinden
Kurultayın takdir alkışlarıyla karşılandı.

Bu olaydan cesaret alarak, yeni Merkez Kurulunun eski Kurul-
da çalışmış üyelerden ve aşağıda gösterildiği gibi seçilmesini Be-
şinci Kurultaya teklif ederiz.

Genel Yazman: Tankut (Hasan Reşit)
Sayman : Atalay (Besim)
Üyelikler : Dr. Ağakay (Mehmet Ali)
: Aksoy (Ömer Asım)
: Baltacıoğlu (İsmail Hakkı)
: Kamu (Kemalettin Kâmi)
: Emre (Ahmet Cevat)
: Köseraif (Fuat)
: Onat (Naim Hazım)
: Dr. Dilemre (Saim Ali)
: Çağlar (Behçet Kemal).

A. Ü. Tarih-Coğrafya Fakültesi
Dekanı Profesör
Karal (Enver Ziya)

İst. Ü. Edebiyat Fakültesi
Tarih Profesörü
Yinanç (Mükrimin Halil)

A. Yüksek Ziraat Enstitüsü
Profesörlerinden
Kadaster (İsfendiyar)

Başkan — Şimdi bu önergede adı geçen arkadaşların isimlerini tekrar ve teker teker oyunuza sunacağım.

Genel Yazmanlığa: Hasan Reşit Tankut

Başkan — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Saymanlığa : Besim Atalay

Başkan — Kabul buyuranlar... Kabul edilmiştir.

Üyeliklere : Dr. Mehmet Ali Ağakay

Başkan — Kabul buyuranlar... Kabul edilmiştir.

: Ömer Asam Aksoy

Başkan — Kabul buyuranlar... Kabul edilmiştir.

: İsmail Hakkı Baltacıoğlu

Başkan — Kabul buyuranlar... Kabul edilmiştir.

: Ahmet Cevat Emre

Başkan — Kabul buyuranlar... Kabul edilmiştir.

: Kemaleddin Kamu

Başkan — Kabul edenler... Kabul edilmiştir.

: Fuat Köseraif

Başkan — Kabul edenler... Kabul edilmiştir.

: Naim Hazım Onat

Başkan — Kabul edenler... Kabul edilmiştir.

: Dr. Saim Ali Dilemre

Başkan — Kabul edenler... Kabul edilmiştir.

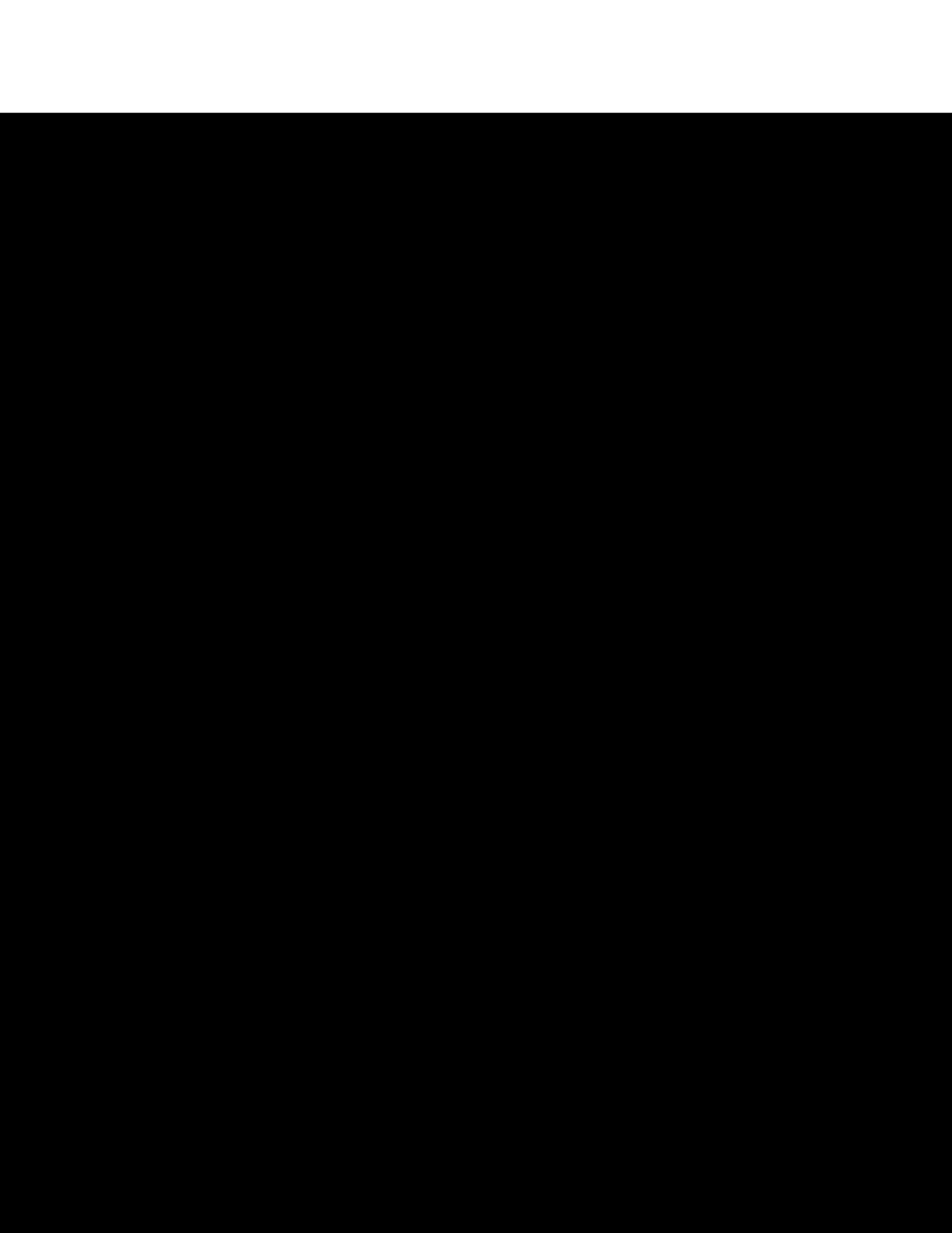
: Behçet Kemal Çağlar

Başkan — Kabul edenler... Kabul edilmiştir.

(Genel Yazman Hasan Reşit Tankut alkışlar arasında kürsüye çıktı).

Türk Dil Kurumu Genel Yazmanı ve Maraş Milletvekili Hasan Reşit Tankut — Bizi yeniden görevlendirdiğiniz için benim ve arkadaşlarım adına teşekkürler ederim. Bize bıraktığınız emaneti kutlu bir ödev olarak muhafaza edecek ve verdiğiniz işi en büyük titizlikle gerçekleştirmeğe çalışacağız.

Kurultayın çıkardığı kararlar, çalışma programımızın temelidir. Tüzük hükümleri içinde olarak o programın gerçekleşmesine bir şey engel olmayacaktır. Bunun dışında olarak sizin tutulgalara geçmiş olan temayülleriniz de bizim için önemli çalışma konularıdır. Öğretmen, profesör ve ilim adamları olarak konuşmalarınızla bizim ufukumuzu genişlettiniz. Tecrübeleriniz ve bu tecrübelerle bir kat daha değerlenmiş olan görüşleriniz bizim için irşat eden düsturlar olacaktır.

Üstün saygılar sunar, yeni Merkez Kurulu adına yüce varlığını selâmlarım....

(Sürekli ve şiddetli alkışlar).

Başkan — Bugünkü oturumların tutanak özetlerini okuyacağız:

Üçüncü Birleşim — Birinci Oturum

30.11.1945 Cuma

Saat: 10, dakika: 0

Beşinci Türk Dil Kurultayı üçüncü birleşimi, Cumhurbaşkanlığı Millî Şef İsmet İnönü bulunduğu halde, Başkan Vekili Sivas Milletvekili Şemseddin Günaltay'ın başkanlığında toplandı.

Geçen birleşim tutanağı özeti okundu ve onandı.

Yönetim Komisyonları raporları üzerinde konuşmalara geçildi. İlk önce tüzük komisyonu raporu okundu. Ve bazı maddeler üzerinde tartışmalarda bulunuldu. Bu arada terim gününün kutlanmasına ve Kurultay toplanışlarını anmak için pul bastırılmasına dair ileri sürülen tekliflerin Genel Merkez Kurulunca incelenmesi uygun görüldü ve böylece Kurum Ana Tüzüğü'nün tümü oy birliğiyle kabul edildi.

Kurumun yeni çalışma programını sağlayan önergeler komisyonu raporu da okundu. Türk dilinin korunması ve geliştirilmesi hakkında ileri sürülen düşünceler üzerinde tartışmalarda bulunuldu. Bu konuda sunulan önergeler okunduktan sonra önergelerin Genel Merkez Kuruluna verilmesi uygun görüldü ve Kurumun yeni çalışma programı olduğu gibi onandı.

Bütçe Komisyonu raporu da okundu ve kabul olundu.

Öğleden sonra saat 16 da toplanılmak üzere saat 13 te birinci oturuma son verildi.

Kurultay Başkan Vekili
Sivas Milletvekili
Ş. Günaltay

Kurultay Sekreteri
Tunceli Milletvekili
Necmeddin Sahir Sılan

Kurultay Sekreteri
İçel Milletvekili
Şefik Tugay

Üçüncü Birleşim — İkinci Oturum

30.11.1945 Cuma

Saat: 16, dakika 0

Beşinci Türk Dil Kurultayı üçüncü birleşiminin ikinci oturumu, Kurultay başkanı Çankırı Milletvekili Mustafa Abdülhalik Renda'nın başkanlığında toplandı. Cumhurbaşkanı Millî Şef İsmet İnönü bu toplantıyı da şereflendirdi.

Yurt dışındaki ödevleri dolayısıyla Kurultay toplantılarında bulunamayan Millî Eğitim Bakanı ve Dil Kurumu Başkanı Hasan Âli Yücel'e dil davamızdaki yakın ilgi ve çalışmalarının Kurultayca hatırlandığını belirten bir tel yazısının çekilmesine dair önerge okundu ve kabul olundu.

Türk dilinin gelişmesi yolunda çalışmış ve aramızdan ayrılmış olanların anılması için verilen iki önerge okundu. Ve bir dakika ayakta durulmak suretiyle saygı gösterildi.

Sonra Genel Merkez Kurulu seçimine geçildi ve verilen önerge okunarak Genel Yazmanlığa Maraş Milletvekili Hasan Reşit Tankut, Saymanlığa Kütahya Milletvekili Besim Atalay, üyeliklere Gaziantep Milletvekili Dr. Mehmet Ali Ağakay, Gaziantep Milletvekili Ömer Asım Aksoy, Afyonkarahisar Milletvekili İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Ahmet Cevat Emre, Rize Milletvekili Kemâlettin Kamu, Fuat Köseraif, Konya Milletvekili Naim Hazım Onat; Rize Milletvekili Dr. Saim Ali Dilemre, Erzincan Milletvekili Behçet Kemal Çağlar oy birliğiyle seçildi. Genel Yazman Kurultayın gösterdiği güvenliğe teşekkür etti.

Bundan sonra Kurultay Başkanı çeşitli Komisyonlarda ve genel oturumda geçen sıkı çalışmaların beklenen başarı ve umulan verimle sona erdiğini söyledikten sonra büyük Türk dil dâvası için çözülmüş isabetli yolda yürüneleceğini belirtti ve Kurultay üyelerini saygı ve sevgilerle selâmlıyarak Beşinci Türk Dil Kurultayını, Genel Merkez Kuruluna başarı dilekleriyle, kapadığını bildirdi ve İstiklâl marşı ile törene son verildi.

Kurultay Başkanı
Çankırı Milletvekili
M. A. Renda

Kurultay Yazmanı
Tunceli Milletvekili
Necmeddin Sahir Silan

Kurultay Yazmanı
İçel Milletvekili
Sefik Tugay

Başkan — Tutanak özetleri hakkında bir mütalea var mı? Yüksek oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul edilmiştir.

Kamutay Başkanı Abdülhalik Renda — Aziz arkadaşlarım;

«Kurultayın çeşitli komisyonlarında ve genel oturumlarda, geçen beş günlük sıkı çalışmaları, bugün beklenen başarı ve umulan verimle sona ermiş bulunuyor. Sizleri candan kutlarım.

Arkadaşlar;

İnsanlığın hiç bir büyük dâvası gelişirken, hiç bir yerde, kendine dikensiz bir alan bulabilmiş değildir. Bizim yolumuzda da dikenler olabilir. Fakat yolunu isabetle bulabilmiş hiç bir dâvacının dikenden pervası olamaz. Sizin verdiğiniz kararlar da büyük dil dâvası için çizilmiş isabetli yollardır. Bu kararlar, Kurum için, üzerinde inanla, zevkle yürünecek ışıklı yollar olacaktır ve Dil Kurumumuz yeni çalışmaların hesabını vermek için gelecek Altıncı Kurultay huzuruna kararlarınızın ve direktiflerinizin ışığıyla dosdoğru yürüyerek varacaktır. Sayın üyeleri saygı ile ve sevgiyle selâmlıyarak Beşinci Dil Kurultayını kapatır ve yeni Genel Merkez Kuruluna başarılar dilerim.»

(Sürekli ve şiddetli alkışlar).

(Cumhurbaşkanlığı bandosunun çaldığı İstiklâl Marşı ayakta dinlenerek Kurultay'a son verildi),

Kurultayın kapanma saati: 16.25

V. Türk Dil Kurultayınca hazırlanan çalışma programının gereklerini tespit etmek üzere,
genelyaızman H. R. Tankut tarafından teşkil edilen komisyon toplantısı halinde